

والدین و ارزشیابی توصیفی

در تدوین سیاست‌ها و راهبردهای خود به ظرفیت خانواده‌ها تکیه می‌کنند.

والدین مانند سایر عناصر آموزشی می‌توانند در ارزشیابی نیز نقش فعال داشته باشند. مشارکت والدین در ارزشیابی فرزندان، افزون بر کمک به مستندسازی و تأمل روی داده‌های ارزشیابی، اطلاعات غنی و ارزشمندی برای معلمان فراهم می‌سازد و به خود والدین نیز کمک می‌کند ضعف‌ها و قوت‌های فرزندان خود را بهتر بشناسند و روی آن تأمل کنند (بیرلی و تزیکا، ۲۰۱۴). تقویت فرهنگ مشارکت والدین در فرایندهای مدیریتی و تربیتی مدارس از نشانه‌های نظام آموزشی کارآمد به شمار می‌رود.

بسیاری از محققان تلاش خود را روی طبقه‌بندی انواع خاصی از مشارکت والدین در سطح مدرسه متمرکز کرده‌اند. طبقه‌بندی‌های صورت‌پذیرفته مشارکت والدین را در سه بعد مشارکت مبتنی بر خانه، مشارکت مبتنی بر مدرسه و اداره‌ی مدرسه تقسیم می‌کنند (واشنگتن، ۲۰۰۱؛ گرینوود و اپستین، ۱۹۹۵؛ فن و چن، ۲۰۱۱). لیکن والدین به‌دلایلی مانند کمبود وقت، تجربه‌های منفی مدرسه، پایین بودن سطح تحصیلات و پایین بودن درآمد اقتصادی به‌طور مؤثر در فعالیت‌های آموزشی مشارکت نمی‌کنند (میلز و گال، ۲۰۰۴).

برای درک موانع مشارکت والدین در ارزشیابی توصیفی از چارچوب‌ها و مدل‌های توضیح‌دهنده‌ی موانع مشارکت والدین استفاده شده است که در این مدل‌ها به ویژگی‌های والدین، بستر اجتماعی، نقش معلمان، وضعیت خانوادگی، شغل و مسئولیت‌های والدین و فضای مدرسه اشاره شده است. بر اساس آن موانع، مشارکت والدین در ارزشیابی توصیفی را می‌توان به دو دسته‌ی کلی موانع اختصاصی و موانع عمومی طبقه‌بندی کرد. موانع فرهنگی و اجتماعی به‌عنوان هسته و مینا بر تمامی موانع عمومی و اختصاصی تأثیر می‌گذارند.

موانع مشارکت والدین از دیدگاه معلمان

مشغله‌های روزانه، عوامل شناختی (آگاهی نداشتن)، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل اقتصادی، عوامل مربوط به معلم (نمودار ۱).

نگرشی بود (صالحی و دیگران، ۱۳۹۴). برای اجرای این طرح اغلب معلمان و مدیران مدرسه‌های ابتدایی آموزش‌های لازم را دریافت کردند و آیین‌نامه‌های اجرایی آن نیز تهیه و تنظیم شد، اما بر اساس نتایج پژوهش‌ها ارزشیابی توصیفی نه‌تنها تاکنون در تحقق هدف‌های خود موفق نبوده، بلکه موجب کاهش سطح سواد، کاهش انگیزه‌ی تحصیلی در دانش‌آموزان و کاهش شوق معلمان به تدریس و تنزل جایگاه آموزشی آن‌ها نیز شده است (پیشین).

با شکل‌گیری مدرسه‌های نوین، به‌تدریج از نقش والدین در عرصه‌ی تربیت فرزندان کاسته شد. مدرسه‌ها و معلمان با تأکید بر برنامه‌های درسی رسمی، عرصه‌ی نفوذ والدین در تربیت فرزندان را محدودتر کردند تا جایی که والدین نیز سهم مدرسه‌ها را در تربیت فرزندان مهم‌تر از خودشان می‌دانند. لیکن در دهه‌های اخیر، دوباره به نقش تربیتی والدین و خانواده‌ها توجه شده و سیاستگذاران تربیتی به‌همراه پژوهشگران

محمدهادی قاسمیان
دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی

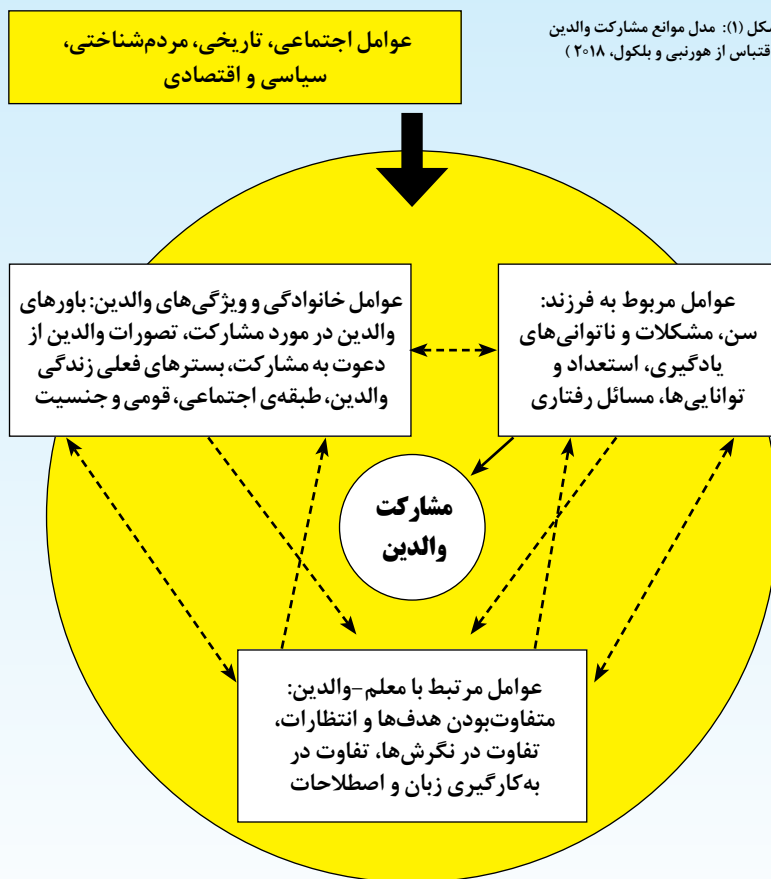
فرحناز قاسمیان
دکترای مدیریت ورزشی
استان مازندران

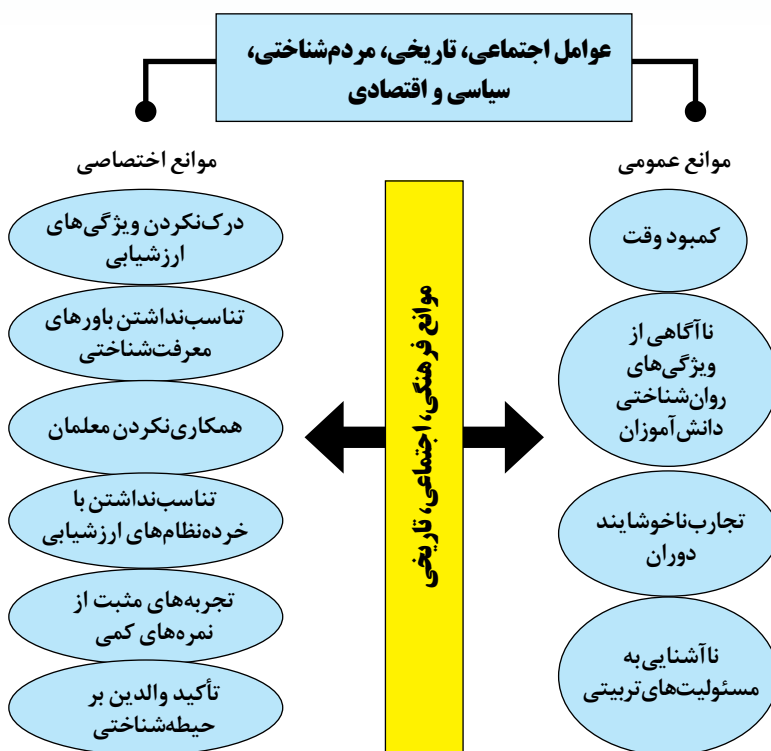
ارزشیابی توصیفی از تغییرات مهم آموزشی بود که از سال ۱۳۸۱ به‌صورت آزمایشی در ۵ استان ایران و در ۲۵ کلاس اجرا شد و بلافاصله از سال‌های بعد در همه‌ی استان‌ها به‌صورت پلکانی از پایه‌ی اول شروع و تا پایان دوره‌ی ابتدایی (پایه‌ی ششم) ادامه یافت. هدف از اجرای این طرح ارتقای همکاری و کار گروهی در بین دانش‌آموزان، کاهش رقابت، افزایش مشارکت و گفت‌وگو در کلاس، رفع اضطراب امتحان و تحقق نتایج یادگیری سطح‌های بالای شناختی و

شکل (۱): مدل موانع مشارکت والدین (اقتباس از هورنبی و بلکول، ۲۰۱۸)

نمودار (۱): نمایش موانع و روابط بین آنها (سراجی و شکوری، ۱۳۹۹)

موانع مشارکت والدین از دیدگاه والدین

مشغله‌های روزانه، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل اقتصادی، عوامل مربوط به معلم و ناآگاهی والدین (شکل ۱).

موانع متعددی در مسیر مشارکت وجود دارند که برخی از آنها فقط به ارزشیابی توصیفی مربوط می‌شوند.

موانعی مانند ناآگاهی والدین از ماهیت و ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی، تناسب‌نداشتن باورهای معرفت‌شناختی والدین، ناآشنایی معلمان با شیوه‌های جلب مشارکت والدین در تکالیف آموزشی، اختصاص ندادن وقت کافی برای مشارکت در تکالیف آموزشی در خانه یا مدرسه، تأکید والدین بر حیطه شناختی به جای حیطه‌های متعدد یادگیری، تناسب‌نداشتن شیوه‌های ارزشیابی با ویژگی‌های دانش‌آموزان و تجربه‌های مثبت والدین از ارزشیابی کمی و سنتی در این طبقه قرار می‌گیرند که در این پژوهش به عنوان موانع اختصاصی ارزشیابی توصیفی تلقی می‌شوند (نمودار ۱).

دسته‌ی دیگر موانعی هستند که والدین به‌دلایلی مانند کمبود وقت، ناآگاهی از ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان و تجارب ناخوشایند مربوط به دوران تحصیل از مشارکت در برخی از مسائل آموزشی از ارزشیابی توصیفی خودداری می‌کنند که به آن‌ها موانع عمومی گفته می‌شود (نمودار ۱). عوامل فرهنگی، اجتماعی و تاریخی دیگری هستند که بر عوامل اختصاصی و عمومی سایه می‌اندازند. در واقع، ریشه‌ی برخی از موانع اختصاصی و عمومی مربوط به مشارکت والدین در ارزشیابی توصیفی را باید در عوامل فرهنگی و اجتماعی و تاریخی جست‌وجو کرد (شکل ۱).

به‌طور کلی، شناسایی و طبقه‌بندی موانع مشارکت والدین در ارزشیابی توصیفی از دستاوردهای این پژوهش است که موانع فرهنگی و اجتماعی را در مرکز قرار داده است و ریشه‌ی موانع اختصاصی و عمومی را در آن‌ها تصور می‌کند.

مشارکت والدین در ارزشیابی توصیفی را می‌توان با آگاه‌سازی آن‌ها در مورد ارزشیابی توصیفی و مشارکت‌دانشان در حیطه‌های گوناگون ارزشیابی توصیفی افزایش داد.

مباحث
۱. صالحی، کیوان، بازرگان، عباس صادقی، ناهید، شکوهی، یکتا، محسن، (۱۳۹۴). «ارزشیابی ادراکات و تجارب زیسته معلمان از آسیب‌های احتمالی ناشی از اجرای برنامه ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی»، فصلنامه مطالعات اندیشه‌آموزی و ارزشیابی/آموزشی، ۱۵(۱)، ۵۹-۹۹.
K. Tzioga, M. & Birbili, M., Early (۲۰۱۴). Birbili, M., & Tzioga, K. Involving parents in children's assessment: lessons from the Greek context. Early (۲۰۱۴), ۱۴(۲), ۱۴۸-۱۶۱. doi: ۱۰.۱۰۸۰/۱۷۴۰۲۰۱۴.۹۵۷۵۱۲۶۲

نوشته‌ها پتان را به دفتر مجله بفرستید

آموزشی
ابتدایی

زدهشت‌ماه

دوره‌ی بیست و پنجم

شماره‌ی ۸ / ۱۴۰۱

۲۳